

Diari d'un viatge interreligiós a Glasgow

MANUEL PÉREZ

Escòcia: última etapa d'un intercanvi innovador i transformador que en els darrers tres anys ha tingut lloc entre líders religiosos, socials i polítics de Barcelona, Nova York i Glasgow. L'experiència va ser impulsada pel Centre Interreligiós de Nova York i s'ha desenvolupat en col·laboració amb el Centre UNESCO de Catalunya i el Consell Interreligiós d'Escòcia. A més, ha tingut el suport de la Regidoria de Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona.

Feligresos de l'Església d'Escòcia vestits de diumenge.

Dissabte, 17 de setembre

Girona, migdia. Una budista, una catòlica, un musulmà, dos protestants, un sikh i jo puguem a un avió que ens ha de portar a Glasgow. No és un acudit: anem a conèixer com gestionen allà la diversitat religiosa. També viatja la Jo, escocesa resident a Barcelona. Ens ajudarà amb les llengües i els accents... Beneïda sigui!

La primera de les moltes recepcions que ens faran té lloc al temple d'una comunitat hindú i índia ubicat en una antiga església protestant. Unes velletes, de ben segur molt menys fràgils del que aparenten, ens donen la benvinguda amb una cançó tradicional. Sona trista i malenconiosa, infinitament llunyana en l'espai i en el temps... Segur que hem aterrat a Escòcia?

Diumenge, 18 de setembre

Aquest matí he tingut l'honor d'ajudar en Hardev a posar-se el turbant: una tela d'uns set metres o més que cal estirar bé –com un llençol– abans d'envoltar el cap. Ell es posa en una punta de l'habitació i jo he d'obrir la porta i sortir al passadís, de tan llarga com és. M'explica que sol meditar a partir de les tres de la matinada i que ho fa repetint un mantra sagrat perquè, diu, «és bo contra la vanitat». Estic tan entusiasmada que truco a casa per explicar-ho: «Saps què acabo de fer?».

Estem convidats a la celebració de la Collita que organitza una comunitat de l'Església (protestant) d'Escòcia, majoritària aquí. Prediquen diferents pastors, homes i dones, i un d'ells, un autèntic *showman*, s'inventa la paràbola de la pizza: aprofitant la nostra original i variada presència, ens ha preparat uns cistells amb aliments dels nostres països perquè en fem ofrena al cuiner de l'església qui, abans que s'acabi el culte, reapareix amb una pizza feta a partir de tots ells. És molt divertit, tot i que ningú no s'atreveix a tastar-la... tret, és clar, dels infants, avui entusiasmats amb això d'anar a l'església. A la tarda se'ns uneixen l'Anna i la Gal·la i ja hi és tothom.

Dilluns, 19 de setembre

Avui m'he despertat amb un altre regal: veure en Mohammed –amb qui comparteixo habitació– fer les seves oracions. És un privilegi assistir al seu diàleg íntim amb Déu. Em reconforta. Penso que tothom hauria de veure això... Aleshores, potser no tindríem tantes precaucions amb els musulmans i els seus llocs de culte.

A Edimburg, visitem el Parlament, que existeix des del 1999. L'arquitecte és català i té un estil una mica gaudinià. Es veu que, un cop per setmana, algun líder religiós del país és convidat a dirigir-se als parlamentaris: per exposar alguna problemàtica social o espiritual, o per dirigir unes

paraules inspiradores als governants, per exemple. Els mateixos religiosos locals que ens acompanyen durant la visita donen fe d'aquest reconeixement. Maliciosos, nord-americans i catalans ens diem que no n'hi haurà per tant...

Més tard, fent turisme exprés i una mica com borregos, perdem en Víctor i la Nathalie, els nostres pastors... Què voldrà dir?

El típic temple budista tibetà en el típic paisatge rural escocès.

Dimarts, 20 de setembre

A primera hora, representants d'oficines governamentals que treballen amb minories ètniques i amb «refugiats» (realitat que aquí preocupa més que la dels «immigrants») ens expliquen la seva labor en col·laboració amb les comunitats religioses. A través de les plataformes de diàleg interreligiós, el govern mateix crea lligams amb les religions. És un diàleg crucial, al nostre país massa limitat i enterbolit encara. Cal, però, que els polítics evitin manipular el diàleg interreligiós: qui hi participa ho ha de fer perquè troba sentit al fet de dialogar, no per por de ser exclòs de les converses amb els governants. També s'han de trobar maneres d'apropar-se a les comunitats en principi no dialogants, però que tenen un pes i una funció socials considerables.

Més coses: visitem un museu d'art de les religions, que aquests dies acull una mostra d'objectes ciutadans amb significat personal. És una reflexió interessant sobre la dimensió sagrada de la realitat, que sovint s'escapa de l'esfera de les religions.

Al vespre assistim a un debat infantil organitzat per una església protestant. El tema: la separació entre l'Església i l'Estat! Aquests debats en què nens i nenes d'uns deu anys argumenten i contraargumenten són una tradició molt anglosaxona i per nosaltres una mica xocant. En acabar, les impressions són molt positives: els escolars ho han fet molt bé, han debatut sense acritud (polítics, preneu-ne nota!) i es nota que el professor amb qui ho han preparat se'ls estima. A mi, en canvi, no m'acaba de convèncer que uns nens o qui sigui parlin amb tanta seguretat de coses sobre

les quals no poden tenir cap experiència... Però dec estar cansat de tanta visita.

Dimecres, 21 de setembre

A la mesquita d'una comunitat d'origen pakistanès (que també ocupa l'espai d'una antiga església), ens reben el president, el seu fill i l'imam, entre altres notables amb barba. Col·laboren amb l'ajuntament, ens expliquen, per intentar que altres comunitats musulmanes menys assentades s'obrin a la societat i la cultura escoceses. Com passa sovint, són ells els qui reben i miren de respondre les nostres crítiques i incomprendiments, sobretot relatives al lloc que l'islam reserva a les dones. Se'n surten de forma més o menys convincent. Més dubtosa, en qualsevol cas, és l'eficàcia pedagògica del tipus d'interrogatori agressiu al qual els hem sotmès: «Per què no han vingut avui les dones?», «Per què no formen part de la junta?», «Per què tenen menys espai reservat?». Aquí, a Escòcia, l'islam també viu sota una lupa, especialment des del 2007, quan uns sonats van estampar un jeep contra una porta de l'aeroport.

Següent parada: el gurdwara, on se'ns explica que el sikhisme també és un «monoteisme» i una «religió de llibre». En Hardev se sorprèn que se'ns serveixi el *langar*, l'àpat tradicional d'acolliment, en una taula i no a terra. Ell no està d'acord amb certes modernitzacions de la religió, qüestió recurrent i sempre complicada.

A la tarda, uns policies locals ens expliquen el problema, greu, que representa l'anomenat «sectarisme» entre catòlics i protestants i que sobretot es vehicula a través del futbol (entre fans del Celtic i del Rangers) i de les desfildes polítiques, sobretot orangistes (antinacionalistes). És un conflicte d'origen nord-irlandès, però deslocalitzat aquí per la important immigració procedent d'allà. El pitjor és que viu alimentant i alimentat per altres problemàtiques: alcoholisme, violència domèstica, etc. El millor: que ha generat moltes col·laboracions entre administració, societat civil i esglésies, unides per fer-hi front.

Dijous, 22 de setembre

Avui és un dia diferent: anem a visitar un temple budista de l'escola tibetana, situat al mig del camp i que és el primer que el Dalai Lama va fundar a Occident. La Montse hi va anar fa anys, quan començava a descobrir el budisme. Ara ella treballa per animar els budistes catalans a sortir de l'àmbit estrictament meditatiu i comprometre's amb projectes socials. Defensa que, segons li han ensenyat els seus guies, el budisme no és cap mena de quietisme.

Al recinte, estàtues gegants de budes i altres construccions típiques s'alcen al mig d'un paisatge típicament escocès, habitat sobretot per ovelles. Quan sortim, em fixo en una inscripció: «No facis res mal fet».

Divendres, 23 de setembre

L'últim dia de visites serà intens. Primer anem a Gorbals: un barri treballador abans perifèric i avui engolit per Glasgow, tornat multiètnic i amb greus problemàtiques socioeconòmiques. Una mena de Sant Roc, a Badalona. Allà ens reben els del Centre Sant Francis, una mena de casal o ateneu nascut d'una parròquia catòlica per afrontar les múltiples urgències de la zona i dur a terme una lluita heroica i incansable.

Molt a prop, hi ha la mesquita central de la ciutat, també majoritàriament pakistanesa. Ha estat finançada exclusivament per la comunitat i té capacitat per a uns quants milers de persones, despatxos i, sí, fins i tot minaret. En un passadís, una petita mostra fotogràfica i d'objectes recorda els primers treballadors musulmans de Glasgow, ara fa vuit dècades. Un d'ells, el president de la mesquita, ens rep i s'interessa per la situació dels musulmans a Nova York i a casa nostra. «Amb el temps, tota realitat s'acaba imposant», és el seu consol per a en Mohammed.

Sopem a la sinagoga d'una comunitat Jabad Lubavitch, una organització jueva ortodoxa, en un barri completament diferent, aquest tranquil i adinerat. Un rabí em pregunta per què no hem portat cap jueu des de Barcelona i jo no tinc excusa: simplement, i sap greu, no ens ha arribat per portar més gent.

Un musulmà escocès d'origen pakistanès escolta un musulmà català d'origen marroquí.

Dissabte, 24 de setembre

És l'hora de marxar quan un incident d'última hora posa a prova el pluralisme del qual els escocesos han fet

El grup català

El grup català que va viatjar a Glasgow estava format per **Montse Castellà**, coordinadora de les entitats budistes de Catalunya; **Gal·la Cortadellas**, cap de gabinet de la regidoria de Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona; **Mohammed Halhoul**, portaveu del Consell Cultural Islàmic de Catalunya i nou president del Grup de Treball Estable de les Religions; **Víctor Hernández**, pastor de l'Església Evangèlica de Catalunya; **Lucia Montobbio**, periodista a la revista *Foc Nou* i educadora a la Fundació Migra Studium; **Nathalie Reverdin**, antiga presidenta de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós; **Anna Salvador**, tècnica de l'Oficina d'Afers Religiosos de Barcelona; **Hardev Singh**, representant de la comunitat sikh, i un servidor, autor d'aquest diari i tècnic del Centre UNESCO de Catalunya. També vam comptar amb l'ajuda inestimable de la **Marie Jo Irvine**.

bandera. A diferència de l'anada, en Hardev s'ha oblidat de posar el seu *kirpan* o daga tradicional a la maleta facturada. Se n'adona quan estem passant el control de seguretat i, és clar, no el passa. El funcionari ens explica les opcions que tenim: abandonar l'objecte o tornar enre-re i facturar-lo a part. En Hardev opta per la segona via i a mi em deixen acompanyar-lo. Quan li expliquem el problema, la responsable de facturacions té un gest generós, inusual en temps de crisi i en companyies de baix cost: truca els mossos encarregats de pujar les maletes a l'avió i els demana que recuperin la nostra. Així, en Hardev s'estalvia un bon grapat de diners extra que costava la facturació de l'objecte. A la consigna, però, l'encarregat no ha estat informat d'aquest viatge de tornada de la maleta i ens diu que no és possible això de recuperar una peça d'equipatge per posar-hi un objecte. Insistim que la maleta està de camí, però ell no en vol saber res. Ja no sabem com convèncer-lo quan, per fi, apareix el mosso de les maletes. L'encarregat de la consigna ens demana disculpes reiterades, que nosaltres li tornem. De nou al control de seguretat, l'oficial ens deixa saltar-nos la cua i una col·lega seva ens pregunta, amb molta delicadesa, si hem pogut «solucionar el problema». Definitivament, sembla que sí, que en aquest país hi ha una sensibilitat envers la diversitat religiosa. És un bon final, esperançador. Ens diu que, amb voluntat i esforç, no ha de ser pas tan difícil.

Un testimoni 'last minute'

LUCÍA MONTORBIO

Vaig estar a punt de no anar-hi. Acabava d'arribar a Barcelona i intentava posar en marxa aquest setembre que tant ens costa. Buscava l'estabilitat després d'un estiu desordenat i lliure de compromisos.

Començava el curs amb una feina nova, en un pis nou i una ciutat nova. Dues setmanes de novetat, i llavors va ser quan els d'Unescocat em van trucar: «Hola, Lu, escolta, tenim una proposta per a tu i necessitem una resposta ràpida. Dilluns vinent marxem un grup cap a Glasgow. Anem a fer una trobada interreligiosa amb altres companys que vénen de Nova York, Barcelona i diferents ciutats escoceses. Resulta que una persona s'ha posat malalta, i havíem pensat en tu per cobrir la plaça».

És clar que el que em proposaven era molt interessant, però alhora suposava una novetat dins d'una època de novetats, i ja us podeu imaginar el trasbals que aquestes coses provoquen a ments planificadores com la meua.

Tot i així, després d'haver rumiat una estona —la meua resposta ràpida va arribar al cap de tres dies—, vaig enlairar-me cap a Glasgow. Així em vaig convertir en «la persona d'última hora», com em van dir els meus companys: «*the last minute person*».

En el número de tardor de *Dialogal* ja parlava sobre la meua

Tarda de turisme interreligiós a Edimburg.

experiència a Belfast i a Derry, dels diàlegs que s'estableixen entre catòlics i protestants per contribuir a la pau a Irlanda del Nord. Escòcia se'm presentava com una continuació interessant: podria observar com Glasgow dóna espai al diàleg entre religions.

He de dir que Escòcia em va sorprendre, no només pels paisat-

**El Parlament reserva
els dimecres per
escoltar les comunitats
religioses**

ges, per l'encant d'Edimburg o pel temps assolellat, sinó que també per la integració de què gaudeix la seva societat plural. Fins i tot el Parlament reserva una estona els dimecres al matí per escoltar

les preocupacions de les diferents comunitats religioses.

Malgrat que no seria just fer comparacions —oblidant que el flux d'immigració és inferior a Escòcia que a Catalunya, que tenen més recursos econòmics i molt més territori per expandir-se—, no podem negar-los el mèrit d'una feina ben feta. Podeu aprofundir més en les seves pràctiques llegint el document *Belief in Dialogue*, publicat pel govern d'Escòcia.

Que cada cop som més i estem més barrejats és una realitat. Per exemple, de Barcelona anàvem representants de les religions catòlica, protestant, sikh, musulmana i budista. El repte és interessant: arribar a un punt on les diferents religions creïn ponts i diàlegs tot convivint en el mateix espai. Ho aconseguirem? És difícil, complicat, delicat —no dic pas que no—, però possible.